

■ УДК 793.322(4) "19/20"

О. В. Якобчук, аспірант, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ

axaris1987@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2611-5362>

ФОРМУВАННЯ Й ДИНАМІКА ТАНЦЮВАЛЬНИХ ШОУ-ПРОГРАМ У ЄВРОПІ

Систематизовано й узагальнено відомості про окремі аспекти формування й динаміки танцювальних шоу-програм у Європі. Танцювальні шоу-програми — одна із найзапитуваних серед глядачів і найпопулярніших форма масового мистецтва в Європі, саме тому наукова новизна праці полягає в розширенні уявлень про формування та сучасний стан танцювальних шоу-програм в окремих країнах Європи. Проаналізовано культурну проблематику розвитку європейських танцювальних шоу, що є відносно новим дослідницьким напрямом вітчизняної мистецтвознавчої науки. Охарактеризовано відомі європейські танцювальні шоу та з'ясовано, що інтенсивний розвиток танцювальних шоу-програм у країнах Європи впродовж останнього періоду став закономірним результатом стрімкої комерціалізації мистецтва, особливо його форм, зорієнтованих на масову аудиторію.

Ключові слова: *шоу-програми, танцювальні шоу, хореографія, мистецтвознавство, Європа.*

А. В. Якобчук, аспирант, Киевский национальный университет культуры и искусств, г. Киев

ФОРМИРОВАНИЕ И ДИНАМИКА ТАНЦЕВАЛЬНЫХ ШОУ-ПРОГРАММ В ЕВРОПЕ

Систематизировано и обобщено сведения об отдельных аспектах формирования и динамики танцевальных шоу-программ в Европе. Танцевальные шоу-программы — наиболее востребованная среди зрителей и популярная форма массового искусства в Европе, потому научная новизна работы заключается в расширении представлений о формировании и современном состоянии танцевальных шоу-программ в отдельных странах Европы. Проанализирована культурная проблематика развития европейских танцевальных шоу, являющаяся относительно новым исследовательским направлением для отечественной искусствоведческой науки. Определены характеристики известных европейских танцевальных шоу и выяснено, что интенсивное развитие танцевальных шоу-программ в странах Европы в течение последнего периода стало закономерным следствием стремительной коммерциализации искусства, особенно его форм, сориентированных на массовую аудиторию.

Ключевые слова: *шоу-программы, танцевальные шоу, хореография, искусствоведение, Европа.*

O. V. Yakobchuk, postgraduate student, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

THE FORMATION AND DYNAMICS OF DANCE SHOW PROGRAMS IN EUROPE

The aim of this paper. The article deals with systematization and synthesis of data on some aspects of the formation and dynamics of dance show programs in Europe. Dance show programs are one of the most popular forms of mass art in Europe among the audience.

Research methodology of the study applies the comparative and logical methods. The specified methodological approach makes it possible to open and subject to the analysis certain aspects of development of the area of dance show programs in the European Union countries. The research is also based on the principle of integrity which is displayed in the aspiration to objectivity of studying all cultural elements and facts of the development of dance show programs in the European states.

Results. Show programs develop in the general mainstream of modern dance. The powerful movement of art of the present including dancing techniques and styles of the 20th — early 21st centuries are created on the basis of the American and European dance modernist and postmodern styles. The cultural perspective of the development of the European dance shows, being rather a new research issue for national art criticism, is analyzed. The characteristic features of the famous European dance shows are determined and it is found out that the intensive development of dance show programs in European countries during the last period has become a natural consequence of the rapid commercialization of art, especially its forms oriented to a mass audience. Modern show programs in the European countries are focused on the consumer demand of the audience.

The novelty consists of the expansion of ideas of formation and the current state of dance show programs in the certain countries of Europe.

The practical significance. The research may be used in developing lectures by specialists in choreography.

Keywords: *show programs, dance shows, choreography, art criticism, Europe.*

Постановка проблеми. Танцювальні шоу-програми є однією із найзапитуваніших серед глядачів і найпопулярніших форм масового мистецтва в Європі. Не викликає сумнівів той факт, що за сучасних умов саме попит масової аудиторії, тобто «споживачів прекрасного», багато в чому визначає тематику, спрямованість, головні образи, ідеї шоу-програм.

Шоу-програми розвиваються в загальному мейнстрімі сучасного танцю — потужному напрямі мистецтва сьогодення, що включає танцювальні техніки й напрями ХХ — початку ХХІ ст., які базуються на американському та європейському стилях модерн і постмодерн. Естетичні канони сучасного танцю періоду постмодерну (постмодернізму) закладено саме в Європі, а також у США в другій половині минулого століття (А. Ейлі, А. Ніколаї, Д. Мак-Кейл, М. Каннінгхем, П. Тейлор, Т. Бітті, Т. Браун) (*Хореографія*, 2017).

Нині танцювальні шоу-програми розглядаються в країнах Європи як інструмент розвитку тіла виконавців і формування їх індивідуальної й колективної хореографічної лексики. Засобами вказаного є синтез, актуалізація, розвиток різних технік і танцювальних стилів. Для сучасних танцювальних шоу-програм характерна дослідницька спрямованість, зумовлена взаємодією танцю із філософією руху, а також комплексом знань про можливості людського тіла.

Вивчення танцювальних шоу-програм у країнах Європи є доволі складною дослідницькою проблематикою, аналіз якої неможливий без мультидисциплінарного підходу — залучення методологічного інструментарію хореології (науки про мистецтво танцю), культурологічного й мистецтвознавства, а також естетики.

Розвиток індустрії театралізованих шоу в країнах Європи (зокрема західної) в Україні ще не став предметом окремого наукового дослідження. Вітчизняні науковці більшою мірою переважно розглядають такі питання, як режисура шоу-програм (Данчук, 2008; Кужельний, 2012), постановка видовищно-театралізованих заходів (Горбов, 2010; Татаренко, 2014), тенденції розвитку театралізованого тематичного концерту (Мельник, 2012, с. 95–101), місце сучасного танцю в українській хореографії (Басич, 2014, с. 26–31) тощо. Водночас, як ми побачимо, саме в країнах Європи формуються загальносвітові тренди розвитку індустрії театралізованих танцювальних шоу, що потребує відповідного дослідницького аналізу.

Мета статті — систематизувати й узагальнити відомості про формування та динаміку танцювальних шоу-програм у країнах Європи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Не буде перебільшенням стверджувати, що в перші десятиліття XXI ст. інтерес до танцювального мистецтва в Європі суттєво посилюється. Залежно від провідних культурних традицій епохи виражальні засоби танцю також зазнали істотних змін. Водночас розвинена європейська медіа-культура актуалізує роль візуальної складової в сучасних танцювальних шоу, що зумовлює відповідні характеристики існуючих проєктів, де танець тяжіє до максимізації видовищності й створення образів, які легко впізнаються й активно транслюються ЗМІ. Вимога популяризації, тісно пов'язана із сучасним танцем, також спричиняє значні зміни — європейські танцювальні шоу-програми поступово перетворюються на ефективний комерційний проєкт, орієнтований на масове виробництво та, відповідно, споживання.

Зважаючи на те, що в країнах Європи протягом останніх десятиліть створено немало танцювальних шкіл і студій, розвиваються нові танцювальні стилі, а також активізувався інтерес до напрямів класичного танцю, вельми динамічно розвивається і сфера шоу-програм. Подібній

захопленості танцювальними театралізованими шоу сприяють засоби масової інформації: зазначені заходи транслюються на телебаченні й широко висвітлюються в пресі. Крім того, саме завдяки ЗМІ створюються співтовариства-групи, які об'єднують аматорів і професіоналів танцювальної культури, що також позитивно позначається на розвиткові масових заходів (Басич, 2014, с. 30). Зрештою, і в щорічному Євробаченні постановки також містять танцювальний компонент (особливо це стосується фінальної частини).

Розпочинаючи з висвітлення європейських театралізованих танцювальних шоу-програм, зацентруймо на прикладі Ірландії, Франції та Іспанії.

Одним із найсамобутніших шоу в країнах Євросоюзу є ірландське танцювальне шоу «Lord of the Dance» («Повелитель танцю»), поставлене хореографом М. Флетлі, саундтрек Р. Хардімана. Сюжетне шоу, яке базується на кельтській та ірландській народній музиці й танцях, набуло популярності в європейських країнах, а також у США, де мешкає багатомільйонна ірландська громада (*Lord of the dance*, 2017).

Шоу вперше представлено публіці в Дубліні 28 червня 1996 р. Крім танцювальних номерів, у «Lord of the Dance» наявні суто інструментальні елементи («дуель скрипок») і кілька пісень. Деякі номери виконувалися без музичного супроводу.

У подальшому, у 1998 р. на базі «Lord of the Dance» М. Флетлі створив нове, розширене шоу «Feet of Flames», куди ввійшла значна частина номерів «Lord of the Dance». Сам режисер продовжив виступати у «Feet of Flames», а потім — у власному цілком новому шоу «Celtic Tiger». У 2011 р. за мотивами зазначених шоу знято 3D-фільм «Володар танцю» (*Lord of the dance*, 2017).

В ірландському танцювальному шоу не передбачено діалогів, сюжет розгортається за допомогою інтуїтивно зрозумілих сцен, жестів і рухів персонажів, музики й танцю. Частина інформації передається в піснях між танцювальними номерами ірландською мовою (в іноземних турах зазвичай англійською).

Сам сюжет — легенда в стилі фентезі з ірландської минувшини. У світі править Володар Танцю, закоханий у прекрасну Сірше. Однак поблизу живуть темний лорд Дон Дорха та його воїни-розбійники. Коли Маленький Дух, місцевий трикстер, випадково потрапляє на їхню територію, вони починають знущатися з нього й ламають його чарівну флейту. Володар Танцю заступається за духа, ставши ворогом для Дона Дорхи. На святі танцю підступна спокусниця Морріган зачаровує Володаря Танцю й заманує його, одного, без своїх воїнів, у пастку. Воїни Дона Дорхи знаходять Володаря Танцю й страчують його, а сам

Дон привласнює пояс Володаря, стаючи в такий спосіб володарем країни. Однак Маленький Дух своєю магією повертає Володаря Танцю до життя, той розпочинає двобій із Доном Дорхою й виганяє його, а країна святкує перемогу (*Lord of the dance*, 2017). Таким чином, сюжет вистави є архаїчним і складним.

Ще одним легендарним танцювальним шоу Ірландії й, можливо, найзначнішим у цій країні, є «Rhythm of the Dance». Особливостями цього шоу (тривалість 1 год. 30 хв.), на думку переважної більшості глядачів, є неймовірна енергія руху, відточеність і синхронність, комбінація народних елементів із сучасними ритмами мегаполіса. Усе вказане перетворює «Rhythm of the Dance» на одне з найпопулярніших танцювальних шоу у світі (адже щорічно артисти дають понад 200 вистав у різних країнах світу).

Особливий колорит і бездоганна техніка національного ірландського танцю заворожують усіх, хто коли-небудь бачив цю виставу. Півтори години артисти за допомогою виразного танцю розповідають історію своєї країни й ознайомлюють з найкращими музичними традиціями — від запальної джиги до ліричної балади.

«Rhythm of the Dance» є лідером у світі ірландського танцю, який зберігає чистоту традицій, водночас представляє танець у найсучаснішому виді. Це шоу є поєднанням танцю, музики, театральної вистави, імпровізації, сучасних спецефектів та приголомшливого сценічного світла, усе разом вражає своїми масштабом і майстерністю. Як і в багатьох інших національних танцювальних шоу, на глядачів очікує феєричне поєднання самобутніх кельтських мелодій, фірмового ірландського степу, живої музики й чарівного співу солістів (*Rhythm of the Dance*, 2016).

Вельми поширеним у країнах Європи є відоме танцювальне шоу «Pixel» (Франція) — елегантне поєднання танцю й комп'ютерної графіки (*Танцевальное шоу Pixel*, 2017). Генеральна репетиція шоу відбулася 14 листопада 2014 р. і вже наступного дня розпочався сезон у «Maison des Arts de Creteil» (культурний центр м. Кретеї), а після цього — і в інших містах Франції.

«Pixel» сполучає приголомшливі танці й точно підібрану комп'ютерну графіку. Вистава перетворює все на магію в реальному часі, іскри розсипаються від руху рук танцюристів, їхніх стрибків, а полога підлога стає рельєфом з перешкодами.

Ідея поєднання графіки й руху в шоу «Pixel» належить Е. Мондо й К. Бардаїн, водночас як хореографію й художню постановку розробив М. Мерзуки. Режисер шоу свого часу вирішив поєднати реальний та віртуальний світи й у своїх експериментах з танцями та інтерактивним відео звернув увагу на цифровий дизайн (*Танцевальное шоу Pixel*, 2017).

Багато танцювальних шоу у Франції є змагальними. До таких, зокрема, належить «Danse avec les stars» («Танці із зірками»). У межах зазначеного медіа-проекту відомі люди танцюють із професійними танцівниками. Після тижня репетицій дуети повинні продемонструвати один танець (або кілька танців) у прямому ефірі. Після кожного виступу пари суддівська колегія виставляє бали в діапазоні від 0 до 10. Також голосують телеглядачі: за допомогою sms-повідомлень та телефонних дзвінків.

До танців, які виконують учасники «Danse avec les stars», належать вальс, квікстеп, ча-ча-ча, джайв, румба, танго, пасодобль, фокстрот, самба, сальса, чарльстон, контемпорарі тощо (*Danse avec les stars*, 2017).

У фіналі телепроекту беруть участь три пари. Третя пара, що набрала мінімум голосів, вибуває із числа претендентів на трофей, а дві пари, котрі залишилися, танцюють фрістайл (останній танець кожної пари). За допомогою глядацького голосування визначається пара-переможець, яка отримує символічний трофей.

Інша провідна країна Європи – Іспанія – також має свої цікаві танцювальні шоу, одним з яких є «Estampas de Espana» («Картинки з Іспанії») танцювального колективу балетної трупи «Larreal» Королівської консерваторії танцю «Mariemma» (Мадрид). «Estampas de Espana», на думку глядачів, – це незабутня подорож по країні через її музику й жагучі танці (*Estampas de Espana*, 2015).

Балетна трупа «Larreal» зуміла зацікавити публіку нестримною молодістю, фантазією та відмінною технікою. «Larreal» виникла в 1992 р., коли відомий іспанський танцюрист і хореограф Х.-К. Сантамарія об'єднав найталановитіших студентів, відтоді трупа є постійним учасником численних престижних танцювальних міжнародних фестивалів у всьому світі. Перебуваючи з гастролями у Франції, Мексиці, Колумбії, Італії й інших країнах, вона заслужено здобула прихильність глядачів не тільки завдяки різноманітності хореографічних засобів і бездоганній техніці танцю, але й яскравості та щирості емоційно-образних перевтілень (*Estampas de Espana*, 2015).

Характерною ознакою шоу «Estampas de Espana» (17 виконавців) є еkleктика стилів і епох, поєднання фламенко (загальне позначення південно-іспанської народної музики – пісні /cante/ і танцю /baile/) із класичним іспанським балетом, а також фольклорного танцю Хота із придворними танцями королівської знаті Іспанії XVII–XVIII ст. Вистава наповнена вибухом емоцій, фарб і несамовитою енергетикою. Виконавці танцювального шоу не просто демонструють чудову хореографію, але й передають атмосферу Іспанії.

Загалом «Estampas de Espana» складається із семи масштабних постановок найталановитіших хореографів Іспанії. Кращі традиції

іспанського балету та фламенко втілені в сольних і дуетних номерах, а також в емоційних композиціях з повним складом трупи. Кожна танцювальна композиція виконана в індивідуальному стилі, а музичним супроводом яскравих жанрових танцювальних замальовок є твори знаменитих композиторів Д. Скарлатті й А. Альбінеза, а також народна музика різних провінцій Іспанії (*Estampas de Espana*, 2015).

На окрему увагу заслуговує ще одне іспанське танцювальне шоу — «Dancing Catalonia» («Танцююча Каталонія»). По суті, це шоу являє собою один із найпрестижніших танцювальних конкурсів Європи, своєрідне поєднання різних танцювальних напрямів та шкіл. Усіх учасників конкурсу оцінює незалежне професійне міжнародне журі, яке працює за чітко продуманою оцінною системою. Кожний учасник танцювальних змагань отримує номерний, іменний диплом, зареєстрований в іспанському представництві, а керівники груп і хореографи — сертифікати від Танцювальної Ради при ЮНЕСКО. Для хореографічних колективів передбачені офіційні нагороди від Королівства Іспанія (*Dancing Catalonia*, 2017).

У сучасній культурі досліджених європейських країн (Ірландії, Франції, Іспанії) динамічно змінюється сюжетна лінія танцювальних шоу — «історії», які вони розповідають, дедалі більше відповідають сучасній дійсності, взяті з повсякденності сучасної людини (сюжетом часто є класичні, «вічні» теми, за винятком історичних стилізацій та пародій). Водночас при цьому в танцювальних шоу-програмах з елементами комерційної хореографії досить часто наявні класичні, вічні теми. Крім того, спеціально добираються загальновідомі музичні композиції — популярні мелодії й класична музика.

Висновки.

1. Серед найвідоміших європейських танцювальних шоу слід відзначити «Lord of the Dance», «Rhythm of the Dance» (Ірландія), «Pixel», «Danse avec les stars» (Франція), «Estampas de Espana», «Dancing Catalonia» (Іспанія). Попри чітко вказані країни походження, зазначені шоу переважно стали міжнародними, оскільки набули популярності в усьому західному світі й навіть за його межами. Водночас вони зберегли неповторний національний колорит — етнічність в Ірландії, високу технологічність, інноваційність у Франції, еkleктику стилів та «південну» емоційність в Іспанії. Окремі із вищезазначених танцювальних шоу є змагальними.

2. Інтенсивний розвиток танцювальних шоу-програм у країнах Європи впродовж останнього періоду став закономірним наслідком стрімкої комерціалізації мистецтва, особливо його форм, зорієнтованих на масову аудиторію. У цьому контексті танцювальні шоу

можна розглядати насамперед як феномен медіакультури, а також як невід'ємний елемент комерційної хореографії.

3. Сучасні шоу-програми в європейських країнах орієнтовані на споживацький попит глядачів, тобто на те, щоб бути видовищнішими, цікавішими у візуальному сенсі. Така спрямованість зумовлює «полегшення» мови танцю для сприйняття більшістю (використання стереотипів, мелодій, упізнаваних образів і сюжетів, а також пародійних планів; проста техніка; активна жестикуляція). Тільки розширення цільової аудиторії сприяє популярності певного танцювального шоу на висококонкурентному європейському медіаринку.

Перспективи подальших досліджень. Означена тема, звичайно, має значні перспективи для подальшого дослідження, серед яких однією з найважливіших є прогнозування майбутнього масових танцювальних шоу-програм в окремих країнах Європи. У цьому контексті потребують детального вивчення ті хореографічні й естетичні елементи зазначених шоу, які можуть запозичувати та творчо використовувати вітчизняні режисери й виконавці.

Список посилань

- Басич, Ю. М. (2014). Сучасний танець та місце традиційної танцювальної символіки в українській хореографії. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*, 7, 26–31.
- Горбов, А. (2010). *Постановка видовищно-театралізованих заходів*. О. Колонькова (Упоряд.). Київ: Шкільний світ.
- Данчук, Л. І. (2008). *Азбука режисури шоу-програм*. Житомир: Полісся.
- Кужельний, О. П. (2012). *Основи режисури театралізованих видовищ і свят*. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ: НАКККіМ.
- Легендарное танцевальное шоу «Rhythm of the Dance» (2016). «*Expert Online*». Взято з <http://expert.ru/2016/11/24/legendarnoe-tantsevalnoe-shou-rhythm-of-the-dance-v-moskve>
- Мельник, М. М. (2012). Сучасний стан і тенденції розвитку театралізованого тематичного концерту. *Мистецтвознавчі записки*, 21, 95–101.
- Морина, Л. П. (2013). *Танец и бытие человека*. Санкт-Петербургский университет. Взято з <http://journal.spbu.ru/?p=10944>
- Танцевальное шоу Pixel*. Взято из <http://www.kulturologia.ru/blogs/070115/22832>
- Татаренко, М. Г. (2014). Діяльність хореографа-постановника в масових видовищних заходах. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*, 33, 299–304.
- Фламенко из Испании в картинках – шоу «Estampas de Espana»*. Взято з <http://www.israelculture.info/flamenko-iz-ispanii-v-kartinkax-shou-estampas-de-espana>

Хореографический конкурс в Испании *Dancing Catalonia*. Взято з <http://ru.fiestalonia.net/fest/horeograficheskij-konkurs-v-ispanii-dancing-catalonia>

Хореография. Взято из <https://ru.wikipedia.org/wiki/Хореография>

Danse avec les stars. Récupéré de <https://www.tf1.fr/tf1/danse-avec-les-stars>

Lord of the Dance. Retrieved from <http://www.lordofthedance.com>

References

Basych, Yu. M. (2014). Modern dance and the place of traditional dancing symbols in the Ukrainian choreography. *Philosophy and political science in the context of modern culture*, 7, 26-31 [in Ukrainian].

Gorbow, A. (2010). *Statement of the spectacular dramatized actions*. Kyiv: Shkilnyi svit [in Ukrainian].

Danchuk, L. I. (2008). *Alphabet of direction of show programs*. Zhytomir: Polissia [in Ukrainian].

Kuzhelnyi, O. P. (2012). *Fundamentals of directing theatrical spectacles and celebrations*. Kyiv: NAKKIM [in Ukrainian].

Legendary dancing show «Rhythm of the Dance» / «Expert Online» 2016. Retrieved from <http://expert.ru/2016/11/24/legendarnoe-tantsevalnoe-shou-rhythm-of-the-dance-v-moskve> [in Russian].

Melnik, M. M. (2012). Current state and trends of theatrical concert. *Art scenes notes*, 21, 95–101. [in Ukrainian].

Morina, L. P. (2013). *Dance and being of man*. St. Petersburg University. Retrieved from <http://journal.spbu.ru/?p=10944>. [in Ukrainian].

Pixel Dance Show. Retrieved from <http://www.kulturologia.ru/blogs/070115/22832>. [in Ukrainian].

Tatarenko, M. G. (2014). Activity of choreographer of the director in mass entertainment events. *Actual problems of history, theory and practice of artistic culture*, 33, 299–304. [in Ukrainian].

Flamenco from Spain in pictures - show «Estampas de Espana». Retrieved from <http://www.israelculture.info/flamenco-iz-ispanii-v-kartinkax-shou-estampas-de-espana>. [in Russian].

Choreographic competition in Spain Dancing Catalonia. Retrieved from <http://ru.fiestalonia.net/fest/horeograficheskij-konkurs-v-ispanii-dancing-catalonia>. [in Russian].

Choreography. Viewed from <https://en.wikipedia.org/wiki/Chreography> [in Russian].

Danse avec les stars. Récupéré de <https://www.tf1.fr/tf1/danse-avec-les-stars>. [in French].

Lord of the Dance. Retrieved from <http://www.lordofthedance.com>. [in English].

Надійшла до редколегії 21.12.2017 р.